

Selv om du sier ja til dette nå, kan du senere ombestemme deg og be om å bli slettet fra undersøkelsen uten at du må oppgi noen grunn for det. Dette gjøres ved skriftlig beskjed til **Institutt for samfunnsmedisin, UiTø, 9037 Tromsø**. Blodprøven din vil da bli tilintetgjort.

Vi ønsker å følge alle som møter til helseundersøkelsen i lang tid framover med hensyn til hjerteinfarkt, hjemmeslag og andre aktuelle sykdommer. Derfor ønsker vi å lagre opplysningene du har gitt, frem til fylte 100 år, for å sammenholde disse med opplysninger fra sentrale registre slik som *Kreft- og Dødsårsaksregisteret*.

Resultatene vil bli publisert i massemedia, og det utformes en rapport fra helse- og levekårsundersøkelsen når den er avsluttet.

Datatilsynet har gitt konsesjon for lagring av opplysninger fra undersøkelsen og forskningsprosjektet er tilrådd av *Regional komite for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge*.

Vaikke dása dál miedat, de sáhtát manjil molsut oaivila ja bivdit sihkkot iskkadeamis dieditkeahhtá makkárge ákka dasa. Dán dagat čálalaččat Institutt for samfunnsmedisinii; **Institutt for samfunnsmedisin, UiTø, 9037 Tromsø**. Du varraisikkus dalle báikestuvvo.

Mii dáhtošeimmet guhkit áiggi čuovvut juohkehačča gii boahhtá dearvasvuodaiskkadeapmái váibmohopppehaga, vuoipnašgáldnannvigi ja eará vejolaš dávdáid hárrái. Danne dáhtošeimmet rádjat du addán dieduid, gitta devdon 100 jahkái, vai daid beassá sulastahtit guovddáš registariid dieduiguin, nugo *Kreft- ja Dødsårsaksregisteret*.

Bohtosiid almmuhat mediain, ja čállo raporta dearvasvuoda- ja eallindilleisikkadeamis go dat lea loahpahuvvon.

Datatilsynet lea addán sierralobi rádjat iskkadeami dieduid ja dutkanproševtta lea rávven *Regional komite for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge*.

Velkommen til helseundersøkelsen

Selv om du nettopp har vært hos lege eller selv om du føler deg frisk, kan du likevel delta i undersøkelsen. Da hjelper du oss til bedre kunnskap og riktigere oversikt over helsen i kommunen og fylket ditt.

Dearvuodaiguin / Med hilsen

Anne Kirsten Anti

Sámi dearvasvuodadutkama guovddáš,
Senter for samisk helseforskning
Karášjohka/Karasjok

Eiliv Lund

Institutt for samfunnsmedisin
Institutt for samfunnsmedisin
Romsa/Tromsø

Per G. Lund-Larsen

Nasjonalt folkehelseinstitutt/
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Oslo

For mer informasjon, ring 78 46 89 04, Senter for samisk helseforskning, Karasjok.
E-post: helseus@fagmed.uit.no

Jus dárbašat eambo dieduid, čuojahastte 78 46 89 04, Sámi dearvasvuodadutkama guovddášii,
Karášjohka. E-poasta: helseus@fagmed.uit.no

Nå skal vi sette fokus på helsen i kommunen din.

Hvordan står det egentlig til? Hvordan fungerer helsefjenesten?

Er det store helseforskjeller i de ulike delene av fylket eller mellom de ulike etniske gruppene? Er kvinner friskere enn menn?

Hvorfor øker sukkersyke her i landet?

Dál áigut giddet fuomášumi dearvasvuhtii din gielddas. Mo dat duodas lea? Mo doaibmá dearvasvuodabálvalus? Leatgo stuorra dearvasvuodaerohusat fylkka iešgudet ošiin dahje iešgudet čearddalaš joavkkuid gaskkas?

Leatgo nissonat dearvasat go albmát?

Manne lassána sohkarvávda dán riikkas?

Helseundersøkelsen har tre formål:

- Du som deltar i helseundersøkelsen får sjekket om du har bestemte sykdommer, eller om det er fare for at du kan få dem.
- Å få ny kunnskap om helse, sykdom og levekår i områder med samisk og norsk bosetting.
- Å lage en oversikt over folks helse – en «helseprofil» for fylket. Dette er viktig for å gi fylket og de enkelte kommunene et bedre grunnlag for å planlegge helsefjernes-ten i framtida.

Hvem kan delta?

Alle født 1925–1967 og i 1973 fra områder med samisk og norsk bosetting. Det er 9 kommuner i Finnmark, 6 i Troms, 4 i Nordland og 2 i Nord-Trøndelag med i undersøkelsen.

Hvordan får du time til helseundersøkelsen?

Du får tilsendt et spørreskjema sammen med innkallingen. Vi ber om at du fyller ut skjemmet hjemme og tar det med når du møter fram til helseundersøkelsen. Helseundersøkelsen vil foregå enten i buss eller i et fast lokale i kommunen. Hvis den oppsatte timen ikke passer, kan du møte når du vil innenfor åpningstiden vår. Undersøkelsen er gratis.

Hvordan foregår helseundersøkelsen?

Det gjøres målinger av blodtrykk, høyde, vekt og livvidde, og det tas en blodprøve. Blodprøven kan senere bli analysert på fettstoffer i blodet, blodsukker, markører for betennelsesreaksjoner, kosthold, hormoner, lever- og nyrefunksjon samt beinmarkører. Genetiske analyser av blodet kan også bli aktuelt.

Omtrent fire uker etter helseundersøkelsen får du et brev i posten med opplysninger om

dearvasvuodaiskadeami dieduin leat golbma ulbmila:

- Dus gii searvvat iskkadeapmái iskat leatgo dus dihto dávdđat, dahje leago dus várra dáid oazzūt.
- Oažžut odda máhtu dearvasvuoda, dávdđaid ja eallindlii birra sámi ja dáža ássanguovlluin.
- Ráhkadit várdosa olbmuid dearvasvuodas – fylkka «dearvasvuodaprofiilla». Dát lea dehálaš vai fylkkas ja juohke gielddas lea buoret vuoddu plánet boahtevaš dearvasvuodabálvalusa.

Gii sáhtá searvat?

Juohkehaš rieġádan 1925–1967 ja 1973 guovlluin gos ášset sápmelaččat ja dážat. 9 gieldda Finnmarkkus, 6 Tromssas, 4 Nordlánddas ja 2 Davvi-Trøndelagas leat iskkadeamis mielde.

Mo oaččut diimmu dearvasvuodaiskkadeapmái?

Oaččut gažadanskovi oktan rávkamiin. Bivdit du deavdit skovi ruovttus ja váldit dan mielde go boadát iskkadeapmái. Iskkadeapmi lea juogo busses dahje dilto lanjás gielddas. Jus bivdjon áigi ii heive, de sáhtát boahitit vaiikke goas min rahpanáiggis. Iskkadeapmi lea nuvttá.

Mo iskkjuvvot?

Varradeaddu, allodat, lossodat ja seakkás mihtiduvvojit, ja váldo varraisikkus. Varraiskosis sáhtá manjil iskat vara buoideavdnasiid, varrasohkkara, infekšunreakšuvnnaid mearkaid, biepmu, hormonaidd, vuovivas- ja monimušdoaimma ja dáktemearkkaid. Vara genetalaš analysat maid soitet šaddat áigejuvdiilat.

Sullii njeallje vahku manjil dearvasvuoda- iskkadeami oaččut poasttas reive iežat kolestrola, varradeattu ja varrasohkkara birra, ja mo dat leat rávvejuvvon meriid ektui.

diitt kolesterol, blodtrykk og blodsukker, og hvordan du ligger an i forhold til anbefalte verdier. De som har særlig høy risiko for å få hjerte- og kar sykdommer og sukkersyke, vil bli bedt om å ta kontakt med sin egen lege for videre oppfølging.

Alle som møter fram til helseundersøkelsen, får et tilleggs skjema, med spørsmål om blant annet kosthold og levekår.

De som fullfører hele helse- og levekårsundersøkelsen vil være med i trekningen av 3 reisegavekort hver verdt kr. 10000,-. Vi regner med en deltakelse på ca. 15000 personer.

Vi trenger din tillatelse

Når du møter fram til helseundersøkelsen, ber vi deg om å undertegne et samtykke der du sier deg enig i et eller flere av de fire punktene nedenfor. (Du vil få kopi av samtykke erklæringen).

- 1) At du kan bli kontaktet med anbefaling om oppfølging, behandling eller for å forebygge sykdom.
- 2) At opplysningene dine kan brukes til medisinsk forskning etter vurdering og tilråding fra Regional komité for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge og Datatilsynet.
- 3) At resultatene dine (etter godkjenning fra Datatilsynet) kan settes sammen med opplysninger om deg i andre registre for forskningsformål slik som Krefregisteret, Dødsårsaksregisteret og folketellingene. I alle disse tilfellene vil navn og personnummer bli fjernet. Forsikringselskaper får ikke tilgang til dataene.
- 4) At blodprøven din kan lagres og brukes til medisinsk forskning og genetiske analyser for å finne årsak til sykdom. All bruk av denne prøven vil bare skje i samsvar med godkjenning fra Datatilsynet og etter at Regional komité for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge har vurdert og tilrådd prosjektet.

Bivdit sin geain lea hui alla váibmo- ja suotna- dávdđavárra ja sohkkardávda, váldit oktavuoda iežaset doaktáriin joatka čuovvoleapmái.

Juohkehaš gii boahitá iskkadeapmái, oazžu lassiskovi, gažaldagaiguin ee. biepmu ja eallindlii birra.

Sii geat čađahit olles dearvasvuoda- ja eallindilleiskkadeami leat mielde vuorbádeamen 3 mátkeskeapnakoartta man árnu lea 10 000,- ru. gudeŋge. Doaivut ahte su. 15000 olbmo servet.

Mii dárbbášat du lobi

Go boadát iskkadeapmái, de bivdit du čállit vuollái miehtama, mas logat iežat leat ovtta- mielas ovtta dahje moatti dán njeallje čuo- gás vulobealde (Miehtamis oaččut mángosa).

- 1) Ahte duinna sáhtá váldit oktavuoda go áigu rávvet čuovvoleami, dálkkodit dahje eastadit dávdđaid.
- 2) Ahte visot du diedut sáhttet adnot medi- siinnalaš dutkamii Regional komite for medisinsk forskningsetikk i Nord-Norge ja Datatilsynet árvvostallama ja rávvaga mielde.
- 3) Ahte du bohtosiid (Datatilsynet dohkke- heami mielde) sáhtá čohkket dieduiguin du birra eará registariin dutkandoaimmaid- nugo Krefregisteret, Dødsårsaksregisteret ja olmmošlohkamat. Visot dáid oktavuodain sihkkko namma ja personnummer. Dáhká- dusfitnodagat eai beasa dáid dieduid oaid- nit.
- 4) Ahte du varraisikkus sáhtá ráddjot ja adnot mediinnalaš dutkamii ja genetalaš analy- saide gávnnaht dávdđaid árttaid. Dán isko- sa juohke geavaheapmi geavvá dušše Data- tilsynet dohkkeheami mielde ja manjil go Regional komite for medisinsk forsk- ningsetikk i Nord-Norge lea árvvostallan ja rávven proševtta.